

Vergaderjaar 2008–2009

31 371

Kredietcrisis

Nr. 172

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 mei 2009

Bij deze wil ik graag voldoen aan het verzoek van de Vaste Commissie voor Economische Zaken om na de G20-bijeenkomst op 2 april in London (ook wel «London Summit») u te berichten over deze top en in het bijzonder over het tegengaan van protectionisme. U heeft reeds per brief van 8 april jl. van de Minister-President en de minister van Financiën het verslag van de London Summit ontvangen (Kamerstuk 31 371, nr. 160). In deze brief ga ik specifiek in op de handelsresultaten van de top alsmede op de recent gepubliceerde voortgangsrapportages van de World Trade Organization (WTO) en de Europese Commissie (EC) over protectionistische maatregelen.

London Summit

Tijdens de top is wat betreft vrije wereldhandel gesproken over twee hoofdzaken, te weten het tegengaan van protectionisme en de gezamenlijke toezegging om toe te werken naar een ambitieuze en gebalanceerde afronding van de Doha ontwikkelingsronde.

Zoals u weet is voor de Nederlandse open economie het tegengaan van protectionisme en het stimuleren van de wereldhandel en investeringen essentieel. Vanuit Nederlands oogpunt is de verlenging van de zogenaamde *trade pledge* tot eind 2010 dan ook van groot belang. Regeringsleiders herbevestigen hiermee hun afspraak om geen nieuwe handels- of investeringsbelemmerende maatregelen (inclusief fiscaal beleid en steun aan de financiële sector) te nemen, of de eigen export te bevorderen op een wijze die strijdig is met de WTO-regels. Men heeft zich ook gecommitted om genomen protectionistische maatregelen terug te draaien. Het is een goed teken dat deze pledge mogelijk navolging lijkt te gaan vinden bij een aantal niet G20-landen. Zo heeft Hong Kong het initiatief genomen om een groep van zo'n 22 landen, waar onder Chili, Colombia, Noorwegen, bijeen te brengen om de G20 pledge over te nemen en zelfs aan te scherpen. De G20 leiders hebben aangegeven dat voor het toezicht op deze belofte een versterkt *monitoring & peer review* mechanisme moet

worden opgezet, waarin ook expliciet maatregelen op het terrein van investeringen zullen worden meegenomen. De WTO en OESO verkennen momenteel hoe zij, samen met de UNCTAD en het IMF, een dergelijke monitoring en rapportage op kunnen zetten en hun kennis en ervaring op het gebied van investeringen in alle G20-landen kunnen bundelen. Afsproken is dat het WTO-secretariaat, samen met genoemde instellingen, doorlopend de ontwikkelingen zal monitoren en hierover elk kwartaal zal rapporteren, zodat landen in staat worden gesteld om elkaar op eventuele misstappen aan te spreken.

Daarnaast is er ook een duidelijk *commitment* in het communiqué van de London Summit opgenomen om te komen tot een ambitieuze en gebalanceerde afronding van de WTO-ronde in het kader van de *Doha Development Agenda (DDA)*. Van groot belang is het feit dat is vastgelegd dat de verdere onderhandelingen zullen voortbouwen op de tot op heden geboekte vooruitgang in de loop van de onderhandelingsronde- inclusief de modaliteiten voor landbouw en NAMA. Door deze gezamenlijk afspraak bindt ook de huidige Amerikaanse regering zich aan de tot nu toe behaalde resultaten – zoals onderhandeld door haar voorganger. Goed nieuws is verder dat op voorstel van de Amerikaanse president Obama werd afgesproken dat bij alle volgende relevante topbijeenkomsten aandacht zal worden besteed aan de DDA. Dat betekent concreet dat bij de komende G8-top in juli in Italië de DDA aan de orde komt, net als tijdens de daaropvolgende G20-bijeenkomst in september in New York. Blijvende aandacht op het hoogste niveau voor de DDA is hiermee gewaarborgd. Een geslaagde afronding zou de wereldeconomie jaarlijks \$ 150 miljard opleveren en betekent een krachtige steun in de rug voor een multilaterale aanpak van de crisis.

Nieuwe voortgangsrapportages over protectionisme van WTO en Europese Commissie

Over de eerste rapportages van WTO en EC heb ik u per brief van 3 maart 2009 geïnformeerd. In de aanloop naar de London Summit hebben verschillende organisaties (opnieuw) rapporten uitgebracht waarin op de economische crisis en de reacties daarop wordt ingegaan. De tweede voortgangsrapportage van zowel WTO en de EC zijn als bijlage bij deze brief bijgevoegd.¹

Zowel de WTO als de EC concluderen in hun rapporten dat er tot op heden geen sprake is geweest van een verontrustende escalatie van protectionistische maatregelen. Ze wijden een aanzienlijk aantal pagina's aan de door hen geconstateerde handelsbelemmerende maatregelen. Beide rapporten constateren een breed scala van maatregelen, dat loopt van het verhogen van invoertarieven tot niet tarifaire belemmeringen zoals het beperken van het aantal havens waar producten kunnen worden ingeklaard of het niet meer automatisch verstrekken van de invoervergunningen. De automobielsector blijft – evenals in de eerdere rapportages – een van de economische sectoren waarin de meeste handelsbeperkende maatregelen worden genomen. Ook wordt een breed scala aan «boosdoeners» genoteerd, waarbij handelsverstoringe maatregelen toch vooral in Latijns-Amerika (Argentinië en Ecuador) en Oost-Europa (Rusland en Oekraïne) worden ingezet. In Azië is het Indonesië die er in negatieve zin uitspringt. Ook de EU wordt genoemd in het WTO rapport met onder andere de maatregelen gericht op het steunen van de financiële sector alsmede het opnieuw instellen van exportsubsidies voor zuivel. Zorgwekkend in dit kader is met name het feit dat Rusland, Argentinië en Indonesië met deze maatregelen de door hen eerder als lid van de G-20 onderschreven pledge niet nakomen. Dit geldt in meer of mindere mate ook voor veertien andere G20 leden.

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Twee kanttekeningen zijn hierbij op zijn plaats. Ten eerste: alhoewel het over het algemeen relatief onschuldig ogende maatregelen betreft, onderstrepen beide rapporten dat waakzaamheid geboden is, aangezien niet kan worden uitgesloten dat escalatie alsnog zal plaatsvinden. Het WTO rapport stelt terecht dat, «The main risk is that governments will continue to cede ground to protectionist pressures, even if only gradually, as long as the global economic situation continues to deteriorate». De WTO spreekt voorts over «significant slippage». Ook de EC merkt op dat «...the emergence of additional protectionist measures, ... confirms there are no grounds for complacency.» Een sluipende of incrementele toename van handelsbelemmeringen is momenteel dus de voornaamste zorg. Ten tweede is er ook enig positief nieuws: beide organisaties merken op dat overheden zich wel degelijk bewust zijn van de risico's en dat om die reden aangekondigde handelsbeperkende maatregelen herhaaldelijk niet tot uitvoering zijn gebracht of zijn gecorrigeerd voor de handelsbeperkende effecten. Meer specifiek wordt daarbij verwezen naar de acties van president Obama om de *Buy American*-clausules zo te formuleren dat deze binnen de internationale spelregels vallen. Deze observatie met betrekking tot de ontvankelijkheid van overheden voor peer pressure kan gezien worden als indicatie van de complexiteit van het beleidsdilemma waar landen zich momenteel mee geconfronteerd zien. Het is immers de taak van nationale overheden om in tijden van economische crisis de invloed daarvan op de nationale economie zoveel mogelijk te beperken of te verzachten. Veel landen stimuleren via omvangrijke beleidspakketten hun economie. Drie aspecten van een beleidsimpuls zijn daarbij van belang; goede timing, tijdelijkheid en gerichtheid. Het is daarom zeer te begrijpen dat landen hun beleidsimpuls richten op sectoren die voor het eigen land relevant zijn. Voorkomen moet worden dat de invulling van een dergelijk impuls gepaard gaat met handelsbelemmeringen en/of protectionisme. Tot op heden bestaat echter de indruk dat overheden overal ter wereld zich bewust zijn van de mogelijk negatieve effecten van dergelijk beleid en zich hierop laten aanspreken in geval handelspartners hierdoor benadeeld worden. De effectiviteit van peer pressure onderstreept ook het belang van verdere versterking van het peer review en monitoring systeem. Een goede invulling hiervan verdient dan ook prioriteit.

De WTO gaat in haar rapport specifiek in op het handelsdefensieve instrumentarium. De laatste maanden is er een toename van de inzet van dit instrumentarium. Het aantal onderzoeken naar dumpingpraktijken lijkt toe te gaan nemen. In 2009 is tot op heden al bovengemiddeld vaak een beroep gedaan op vrijwaring. Hoewel het handelsdefensieve maatregelen zijn, kunnen deze ook offensief ingezet worden. Alleen het dreigen met de inzet van dit instrumentarium kan al erg effectief zijn en dit is niets anders dan het moedwillig verstoren van de internationale handelsstromen. Dit dient sterk te worden afgewezen. Wat Nederland betreft dient ook de inzet van het defensieve deel beperkt te blijven tot waarvoor het bedoeld is: de bestrijding van de concurrentievervalsende afzet van producten en diensten. Dit geldt ook voor eventuele toekomstige EU-maatregelen.

De tot op heden geconstateerde dreiging van langzaam voortsluipende en toenemende handelsbelemmeringen, is reden tot zorg. Handel is immers een krachtige motor voor economisch herstel. Protectionistische maatregelen van het ene land, zullen snel aanleiding zijn voor handelspartners om ook maatregelen te nemen. Het risico van een zeer schadelijk domino effect dat ieders economie zal schaden, ligt steeds op de loer. De Nederlandse economie zal hiervan meer dan gemiddeld schade ondervinden. Het tegengaan van protectionisme is bovendien van belang om de positie van kwetsbare ontwikkelingslanden, die over het algemeen niet de financiële middelen hebben om tegen economische crisis te weren, niet in een

nog moeilijker positie te brengen. Protectionisme vergroot de ongelijkheid in de wereld: ontwikkelingslanden kunnen niet vele miljarden aan steun inzetten.. De reflex zal dan ook al snel zijn om tarieven te verhogen om de eigen industrie te beschermen terwijl dan belangrijke kansen voor de vergroting van de zuid – zuid handel onbenut blijven.

Conclusie

Ik ben verheugd over het feit dat de G20-landen zich tijdens de London Summit stevig hebben uitgesproken tegen protectionisme en vóór het stimuleren van vrije wereldhandel. Ook het belang van de afgesproken versterking en uitbreiding van het *monitoring & peer review* mechanisme moet niet worden onderschat. De London Summit draagt mijns inziens op een constructieve wijze bij aan het behoud van een open handelsklimaat, dat een voorwaarde is voor economisch herstel.

Ik ben mij er zeer van bewust dat mooie woorden zich in de praktijk dienen te bewijzen. Wereldbankpresident Zoellick heeft vorige week al de alarmbel geluid over het feit dat diverse G20 landen na de London Summit toch handelsbelemmerende maatregelen hebben genomen. Waakzaamheid blijft dus geboden. Het is voor mij evident dat de huidige stand van de economie vraagt om grote inzet van regeringen wereldwijd om protectionisme tegen te gaan en vrije wereldhandel te stimuleren. De Nederlandse regering draagt daar aan bij door nationaal en internationaal dit standpunt te verkondigen en door het monitoringsysteem actief te ondersteunen. Voorts heb ik alle relevante Nederlandse partijen verzocht mij te berichten over eventuele nieuwe barrières en indien deze daadwerkelijk worden geconstateerd zal ik hierover in de relevante gremia rapporteren en de verantwoordelijke regering erop aanspreken. Ik zal u hierover ook graag actief blijven berichten.

Tegelijkertijd moeten we vaststellen dat ook wij in Nederland op zoek zijn naar de meest effectieve manier om de Nederlandse economie te stimuleren, zonder daarbij in protectionisme te vervallen. Ook wij lopen daarbij tegen dilemma's aan die niet altijd makkelijk op te lossen zijn. Dit vergt creativiteit en het vermogen om steeds naar het bredere plaatje en het grotere belang op (middel)lange termijn te kijken.

De minister van Economische Zaken
M. J. A. van der Hoeven

De staatssecretaris van Economische Zaken
F. Heemskerck